

Det fysiske rum. Indretning af folke- og skolebiblioteker i samspil med oplevelse, læring og leg.



Biblioteksbesøg skal være spændende,
indbydende, udbytterige og båret af
lyst til at komme og blive!

Master i børne- og ungdomskultur, æstetiske lærerprocesser og multimedier.
”Kulturformidling, æstetikfaglig teori og praksis – Toning i formidling og formidlerroller.”
REBUS – Fælles uddannelse for folke- og skolebibliotekarere.

Projekt lavet af:

Lisbet Vincentzen (19291) og Dorthe Egelund Sønnichsen (91930)



Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
1. Præsentation (Lisbet + Dorthe)	3
2. Sagsforhold.	3
<i>a. Biblioteket i det postmoderne samfund og de ændrede benytterroller. (Lisbet)</i>	3
<i>b. Historisk rids over skolebiblioteksområdet. (Dorthe)</i>	5
<i>c. Oplevelse som værdibegreb. (Lisbet + Dorthe)</i>	6
<i>d. Læring og leg som værdibegreb.(Dorthe)</i>	7
3. Præsentation af tænkningen omkring de mangesidede intelligenser og læringsstile. (Lisbet + Dorthe)	8
4. Præsentation af feltarbejde. (Lisbet)	9
5. a. Omsætning af stof til praksis - For Dorthe E. Sønnichsen	10
5. b. Omsætning af stof til praksis - For Lisbet Vincentzen	11
6. Afsluttende perspektivering. (Lisbet +Dorthe)	11
Litteraturliste:	13
Pensum:	14
Bilag 1: Lovgrundlag for skole – og folkebiblioteker.	16
Bilag 3: Fototekst til feltarbejde.	18
Bilag 4: Udstilling Fredericia Bibliotek	19
Bilag 5: Udstilling Visby Skole 1	20
Bilag 6: Visby Skole 2	21
Bilag 7: Visby Skole 3	22
Bilag 8: Vollsmose Bibliotek 1- Sund mad	23
Bilag 9: Udstilling Dalum Bibliotek	24
Bilag 10: Godkendt pensumliste.	25

1. Præsentation (Lisbet + Dorthe)

Vi er en folkebibliotekar fra Odense Kommune (Lisbet) og en skolebibliotekar fra Tønder Kommune (Dorthe). I vores projekt bruger vi ordet bibliotek, når der er tale om en fælles tilgang for biblioteksvirksomhed – ellers er de benævnt henholdsvis folkebibliotek og skolebibliotek.

I vores projekt antager vi at det fysiske rum har betydning for, hvorledes individet tager bibliotekets forskellige muligheder/tilbud i anvendelse.

Vi er nysgerrige på barnets mangesidige intelligenser og læringsstile og muligheden af at indtænke dem i indretningen.

Vi er fokuserede på udstillinger og tiltag, der skaber forundring, pirrer sanser, vækker nysgerrighed og inviterer til aktivitet og medinddragelse i biblioteksrummet. Vi undrer os over de tilsyneladende tabte kreative muligheder i en del biblioteksindretninger.

Dette munder ud i følgende problemformulering:

***Hvordan skabes rum, der stimulerer brugen af dette?**

Bibliotekerne er i et krydspres fra politisk og ledelsesmæssigt hold. Den ultimative angst går på frygt for nedskæringer, afskedigelser og lukninger. Man tvinges til effektmålinger via besøgstal og udlånsstatistikker og herigennem (be)vise sit værd! Dette pres kommer fra forskellige instrumentelle rationaler - oplysning, økonomisk vækst, underholdning, social forandring - og det ekspressive æstetiske rationale, oplevelser. Dette skisma afstedkommer valg og fravalg, fokus på nye værdier, målgruppeanalyser. Eksempel herpå er rapporten "Fremtiden biblioteksbetjening af børn", da brugerne ikke længere er så trofaste!

*"Umærkeligt guider indretningen samværet i bestemte retninger og har indflydelse på de valg og værdisætninger, der foretages mere eller mindre bevidste."*¹

2. Sagsforhold.

a. Biblioteket i det postmoderne samfund og de ændrede benytterroller. (Lisbet)

¹ Eva Gulløv og Susanne Højlund: "Feltarbejde blandt børn", Gyldendal 2003

Enhver offentlig institution bør tilstræbe at tilpasse sig brugernes vilkår og behov til enhver tid. Dette faktum afspejler sig i folkebiblioteks udvikling gennem de sidste årtier.

Fra at være en væsentlig faktor i dannelsesbegrebet, på linje med folkeskolen, blev bibliotekets rolle ændret, startende i begyndelsen af 1970'erne. Man begyndte at ændre holdning og opfattelse overfor benytteren fra at være den "belærende autoritet" til at være den, som skulle vejlede benytteren, være med til at ændre vedkommendes livssituation². Derfra gik tendensen over til den mere service-mindede indstilling, i tråd med øvrige ændringer i samfundet.³

Man kan sige at forholdet til benytteren gik fra det belærende over det overvejende idealistiske til at blive mere realistisk i forhold til samfundet. Betjeningen af såvel borgeren, klienten som kunden, er noget biblioteket forholder sig aktivt til.

Hvorledes skal biblioteket agere som et led i dette markedsøkonomiske værdisæt: "... krav fra politikere og brugere, ligesom konkurrencen fra det øvrige, mere oplevelsesorienterede kulturliv har trukket i retning af en større markedsbevidsthed. Biblioteket er – på godt og ondt – ikke mere en ø, friholdt for kommerzialisme og brugerorientering".⁴ I dette felt mellem rationalet om markedets tiltagende økonomiske pres og statens strammede administrative regulering befinder biblioteket sig.

Biblioteket er hermed i skarp konkurrence med de øvrige kulturinstitutioner samt med den øvrige tiltagende konsumsfære. Det enkelte individs ændrede værdisæt og ændrede behov har også været med til at sætte dagsorden for biblioteksinstitutionen. Sagt med Niels Buur Hansens ord: "Skole – og folkebibliotekaren er gået fra underviseren – den opbyggelige rolle - til en mere coachlignende rolle.

I dette felt befinder folkebiblioteket sig med de deraf udsprungne behov for nye formidlingsroller over for såvel børn som voksne.

Disse formidlerroller skal have fysiske rum at agere i, med fysiske artefakter, som skal stimulere og understøtte bibliotekets ændrede roller, og understøtte benytternes ændrede behov.

Børn og voksnes behovsændringer er måske bedst beskrevet ved Niels Buur Hansens coach-tænkning. Det må være bibliotekets rolle at opfylde behov for: udvikling, oplevelser, demokratisk procesudvikling m.v., hvilket bl.a. gøres i spændingsfeltet: læring – leg – oplevelse.

Gennem det fysiske rum signalerer biblioteket hensigter og mål, og dette påvirker brugen.

Den ændrede formidlerrolle ses allerede i nogle beskrivelser af målsætninger for indretning af biblioteksrum. Således hedder det f.eks. i "Fremtidens biblioteksbetjening af børn": "Den måde, vi indretter rum på, har indflydelse på, hvordan vi handler, tænker, lærer og relaterer, når vi opholder os i rummet.... at rum kan fungere som udviklingsredskab." At rapporten ligeledes har et helt afsnit, som

² Henrik Jochumsen, d.19.11.08

³ "Folkebiblioteket som forvandlingsrum" s. 38.

⁴ Dorte Skot Hansen: "Folkebiblioteket i civilsamfundet – civilsamfundet i folkebiblioteket", kompendiet: s.53

hedder ”Biblioteksrummet skal skabe forundring og inspiration.” vidner ligeledes om bevidstheden om den ændrede rolle og benytternes ændrede behov.

”*Design et rum, så du selv gider være der – uden at skulle være der*”⁵

Den omfattende litteratur, som er kommet i de senere år om indretning af biblioteker, vidner om emnets bevågenhed. Således hedder det i forordet i bogen ”Biblioteksrummet”: ”..indretning og placering i bybilledet positionerer bibliotekerne som et stærkt aktiv af det 21. århundredes videnssamfund...” Jens Lauridsen sammenfatter dette senere i bogen:

” Det moderne bibliotek er scenen for individets selvrealisering. Det er rummet, der giver borgeren mulighed for dannelse og kompetence. Det er arenaen, hvor samfundet møder den enkelte, og hvor samfundet skabes i en åben, kritisk dialog. Det moderne bibliotek er torvet, hvor folk træffes, og den lokale identitet udfoldes og udvikles...Biblioteket er den nødvendige platform for en fortsat demokratisk udvikling med en høj kulturel bevidsthed.”

Biblioteksrummet for børn er blevet mere integreret med resten af biblioteket, ikke blot i fysiske nye rum, men også ved flere ændringer af de allerede eksisterende (f.eks. Århus Hovedbibliotek).

Desuden bliver det mere udbredt at operere i zoner frem for afdelinger. Børne- og ungeafdelingerne sammensmeltes ofte med bibliotekets øvrige funktioner.

Vi ser det ikke som en hindring, men en positiv mulighed for fremtidens biblioteksbetjening af børn, at vores professioner nærmer sig hinanden mere og mere i lyset af det ændrede læringsrum. En skelnen mellem indretning af et skolebibliotek og et folkebibliotek ville derfor for os være en absurd vinkel at tage.

b. Historisk rids over skolebiblioteksområdet. (Dorthe)

I 1980'erne og 1990'erne var den fremherskende tænkning på skolebiblioteksområdet, en management tænkning, hvor man så elever og lærere som brugere/kunder. Dette kombineret med servicetanken, der udtrykkes i bekendtgørelsen, gør bibliotekspersonalet pædagogisk afventende – man afventer ”kundernes” ønsker og reagerer så efterfølgende.

Den pædagogiske vægtning, der også ses i bekendtgørelsen⁶ (” det *pædagogiske* servicecenter...”, ”en *del af skolens virksomhed*”) kræver en ændring fra den afventende serviceforståelse til en langt mere aktiv og udfarende praksis.

Virkeliggørelsen af den nye funktion skolebiblioteket og dets personale får, kræver ændringer af lærers og elevers forventninger til skolebiblioteket og vice versa.

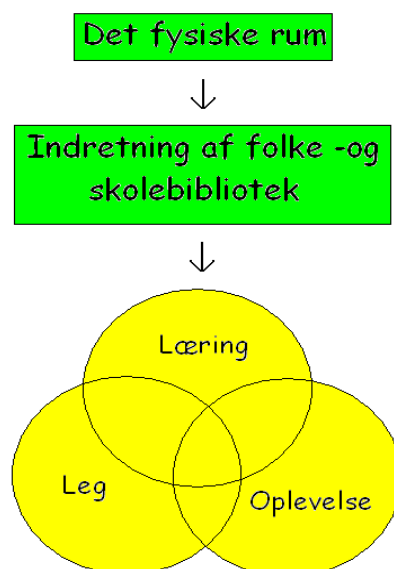
Denne udvikling har kørt i forskelligt tempo på landets skoler.

I 2005 udgav Danmarks Skolebibliotekarere pjecen, ”Skolebiblioteket som læringscenter – udvikling til fremtiden.” Her introduceres begrebet læringscenter i skolesammenhænge.

⁵ Citat fra Konference d. 6.11.2008, sagt af Hans Henrik Knoop

⁶ Se bilag 1

I videnssamfundet er det oplagt at omdefinere bibliotekarernes rolle fra at være adgangsgivere til bøger til at være en ressource, der fremmer viden i bred forstand – en slags videnskonsulent, der indgår i mange samarbejder på tværs af institutioner



og fag.⁷

c. *Oplevelse som værdibegreb. (Lisbet + Dorthe)*

Siden årtusindskiftet er der kommet øget fokus på oplevelser, man taler om oplevelsesøkonomien som en økonomi i vækst. Her er oplevelse forstået som et strategisk værktøj, noget ekstra man tilføjer produktet for at sælge. Det være sig enten at få større udbytte, flere besøgende eller større publikum. Oplevelser kan også bruges som iscenesættelser, skabe arenaer for oplevelser. Det kan være ved evnets eller f.eks. spektakulært biblioteksbyggeri ("Experience Library, Cerritos). Oplevelse kan også være indholdet i sig selv – æstetisk og kunstnerisk. "Den gode oplevelse".⁸

Undersøgelser viser at 10% af husholdningsbudgettet bliver afsat til oplevelser, da disse er med til at skabe selv-billeder/identitet. Identiteten opbygges over egne oplevelser, så som rejser, motorcykel, veteranbiler, kajak, ekstrem sport: Det vi gør/udøver fortæller om verdenen hvem vi er – hvad vi gerne vil kendes for!

"Oplevelsessamfundet er en samfundsmæssig rettethed mod oplevelser som et legitimt selvstændigt kulturelt mål i borgerens tilværelse"⁹

Oplevelse er blevet et værdibegreb, som favner meget bredt, og det er blevet et krav til tilværelsen, en del af målingen af livskvaliteter hænger sammen med oplevelsesbegrebet. Oplevelser defineres som en kobling af sansning og erfaring¹⁰
Set i dette perspektiv:

7 Kirsten Drotner, "Library innovation for the knowledge society", 2005

8 Dorte Skot-Hansen, "Byen som scene", 2007

9 Jantsen og Vetner, 2006 (som fremgik af PP-slide i Dorte Skot - Hansens foredrag)

10 Jantzen og Jensen, 2006 (ibid)

- Hvordan kan biblioteket formidle meningsfulde oplevelser?
 - Kan biblioteket lære af oplevelsesøkonomien?
 - Hvilken formidlingsrolle har bibliotekaren i oplevelsesbiblioteket?
- I vores bestræbelser på at finde veje for den indirekte formidling gennem indretning af biblioteksrum har vi naturligvis haft dette for øje og ser heri en mulighed for ikke kun at imødekomme tidens trend, men samtidig finde en balance i ovenstående spørgsmål.

d. Læring og leg som værdibegreb.(Dorthe)

Det er spændende at se hvad der gemmer sig af muligheder og problemstillinger i læringsdiskursens forsøg på at sammentænke læring og leg – at se mulighederne som et ”både-og” (både læring og leg). Dette tyder de mange flydende betegnelser¹¹ også på. Det er betegnelser som: leg og læring, en legende tilgang til læring, legende læring, læring gennem legeprægede aktiviteter...

Legen har her et andet formål end den frie leg. Her fokuserer man på ”sidegevinsterne” lyst(princippet) og erkendelse. Mange vil mene at det er umuligt at adskille de to begreber. Legen kan understøtte læringen og der er mange paralleller mellem leg og læring. I forlængelse heraf påpeger børneforskere det vigtige i at holde sig for øje, at børns leg og aktiviteter har en egen værdien - et formål i sig selv.¹²

Det samme synspunkt ses hos norske Tor Ola Engen. ”*Formelle og uformelle læreprocesser bør ikke blandes sammen ved at prøve at gøre legen formel og læringen uformel. Både tværfagligt arbejde og projektarbejde er formelle processer og bliver ikke mere effektive ved ikke at strukturere dem systematisk. På samme måde er legen en uformel proces som ødelægges hvis den formaliseres.*”

Leg betragtes principielt positivt. Fantasi, spontanitet og initiativlyst betragtes som centrale barnlige og menneskelige kvaliteter. Legen er en særegen barnlig aktivitetsform, en uundværlig fase i barnets kognitive udvikling, som gennemgangsled på udviklingens vej, som for-former for tænkning, som børns måder at lære på og som redskaber, der kan stimulere forskellige sider af personlighedsudviklingen kognitivt, sprogligt, motorisk og socialt. Bestemte lege hører til bestemte aldre og udviklingsfaser. Legens grundlagsbetingelse er eksistensen af et overindividuel kulturreum, som tilegnes af de enkelte og som kan fungere som et lager, der er disponibelt for de aktuelle brugere.¹³

Legen som en helt særegen aktivitet. Som et værktøj, der kan forvandle natur til kultur. Legen er således ikke fri natur, men netop natur omsat til kultur eller mening. Det sker ved en selvstyring eller selv motiveret proces, hvor konkrete erfaringer regelsættes. Det, der til dagligt styres ”nedefra” kan i legen afprøves ”oppe-fra”, som en rolle, et generaliseret mønster. I legen giver disse handlinger mening ved at udmønte regler, rolledannelser og regi - eller metadialoger: ”Og så siger søsteren...”¹⁴

¹¹ Jørgen Gleerup

¹² Flemming Mouritsen og Erik Sigsgaard

¹³ Flemming Mouritsen, ”Børnekultur – legekultur” 1996

¹⁴ Lev S. Vygotskij

Vygotskijs brøk om handling og mening:

Mening	(kultur)
Handling	(erfaringer)

De lærer at begå sig på brøken mellem handling og mening. Brøkmodellen eksperimenterer med livet og forståelsen af det ved, at eksperimenterer med tæller og nævner omkring brøkstregen. Legen er for børn den ledende aktivitet, der udpeger nye mål og udviklingshorisonter for børnenes selvdannelse. Gennem legens forvandling af handling til mening sætter subjektet stadig nye kontekster og dermed prædikater for den fremtidige udvikling.

Det er vigtigt, ikke at glemme, hvad der gemmer sig under Vygotskijs brøkstreg, nemlig handlinger og erfaringer. Det er dem, der skal levere råstoffet for meningsdannelsen, udviklingen og læringen.¹⁵

Læring er kommet i fokus både i den aktuelle uddannelsespolitik og i arbejdsmarkeds-politikken, i samspil med ønskerne om øget kompetenceudvikling. For skolens vedkommende er fokus på læring, ikke udtryk for at afskaffe undervisningen, men mere for at have retningslinier for at forbedre undervisningen. Læringsbegrebet er sammen med begreber som: livslang læring, kvalitet og kompetenceudvikling hentet fra managementverdenen. Ved overgangen til videnssamfundet var der først stor opmærksomhed på brugen af it og organisation. Derefter blev det tydeligt, at viden kun er noget værd, når den bruges, hvorefter der kom fokus på læreprocesser og viden som proces eller tavs viden i brug. Nu tales der imidlertid om, hvorledes ny viden opstår, hvorfor der er kommet interesse for, hvorledes man indretter moderne organisationer som kreative læringsmiljøer. Den moderne organisationstænkning har bevæget sig fra knowledge management ("videns-ledelse") til knowledge enabling ("videns-mestring").¹⁶

3. Præsentation af tænkningen omkring de mangesidede intelligenser og læringsstile. (Lisbet + Dorthe)

I vores søgen efter at skabe biblioteksrum, der stimulerer brugen af det, eller sagt med andre ord: fleksible lærings- og oplevelsesmiljøer, hvor brugerens forudsætninger og behov tilgodeses, har vi valgt at arbejde med mangesidede intelligenser og læringsstile. Vi tager afsæt i Howard Gardners mange intelligenser (MI) og Rita og Kenneth Dunns læringsstilsmodel.¹⁷⁾

¹⁵ Tor Ola Engen, 2001 (op. cit.)

¹⁶ Jørgen Gleerups foredrag d. 20.10.08

¹⁷ The Dunn & Dunn "Learning Styles Model"

Psykolog Howard Gardner satte i starten af 1980'erne spørgsmålstegn ved den gængse opfattelse af intelligens, som noget der objektivt kan måles og reduceres til et IK-resultat. Denne tænkning var ifølge Gardner for snæver og det resulterede i at han forelagde eksistensen af mindst syv forskellige intelligenser.¹⁸).

Med dette skridt blev intelligens et funktionelt begreb, der kommer til udtryk i menneskers liv på forskellige måder. Han satte skub i processen med at kortlægge viften af evner et menneske besidder, og grupperede dem i forskellige intelligenser. Det er et bevidst valg at Gardner bruger ordet ”intelligenser”, netop for at gøre op med den tidligere opfattelse af intelligens som værende kun én størrelse.

Dunn & Dunns udgangspunkt er det pædagogiske, deres fokus er hvordan den enkelte lærer bedst. De søger at gøre op med traditionelle opfattelser af, hvad der er afgørende for læring. At behandle alle ligeværdigt, betyder ikke at behandle alle ens – tværtimod! Alle mennesker har deres egen individuelle måde at lære på og de forskellige kombinationer er ligeværdige – der er ikke nogle måder at lære på der er mere rigtig, eller finere end andre. Dunn & Dunn har opstillet en model med 21 elementer, som netop beskriver menneskets forskellige læringsstile.

Hvordan man som menneske lærer, er vigtigt at vide for at kunne navigere i videnssamfundet. Læring er ikke forbeholdt en bestemt periode af livet, vi taler om livslang læring, dermed bliver viden om egen læring endnu vigtigere end tidligere. Det gælder om at blive en aktiv ”informationsnavigatør” i ens eget liv.

Det er dette kendskabet vi i vores projekt ønsker at bruge som bud på at indrette det fysiske rum fleksibelt, så man tilgodeser de forskellige intelligenser og læringsstile. Vi har valgt at inddele vores anbefalinger (skemaside) efter Gardners otte intelligenser. Vi kunne også have valgt at bruge Lena Bostøms – holistisk læring og sekventiel læring, eller det mere populære SE, HØRE, RØRE og GØRE, som foretrukne tilegnelsesformer. De sidste bygger videre på Gardners tænkning.

Der findes en hel del læringsstil-teorier og man kan derfor med berettigelse sige, at det er et ustabil teori! Vi vælger derfor en pragmatisk tilgang, og siger: ”Måske kender vi ikke den ultimative sandhed – hvilken teori, der er mest sand, men når det nu virker!” For os er MI og læringsstile en ”huskeliste” i den daglige formidling. At indtænke menneskers forskelligheder og deraf forskellige behov.

Se mere i bilag 2, hvor der præsenteres ideer til indretning, aktiviteter og materialer med MI.

4. Præsentation af feltarbejde. (Lisbet)

I Odense Kommune blev følgende biblioteker besøgt:

1. Hovedbiblioteket
2. Vollsmose Bibliotek
3. Dalum Bibliotek

18 Howard Gardner: ”Frames of Mind”, 1983

Hjørring Bibliotek er besøgt (rent fysisk og virtuelt). De har samarbejdet med to billedkunstnere (Bosch & Fjord), som tillige er citeret fra deres afsnit i ”Fremtidens biblioteksbetjening af børn”.

Ligeså har Lisbet besøgt Ålborg Bibliotek, der har ændret børn- og ungeafdelingen, til det ”bogløse bibliotek” idet andre aktiviteter og funktioner har fået større rum, og en del af bogsamlingen er placeret i et depot i kælderen med adgang direkte fra børn- og ungeafdelingen .

Fredericia Bibliotek: (Lisbet + Dorthe)

Udvalgt bibliotek i Tønder Kommune: (Dorthe)

Generelt kan man sige, at disse biblioteker alle er meget opmærksomme på indretningen. Her er gjort mange tanker, den megen litteratur om emnet har tydeligt inspireret stederne.

Inddelingen af biblioteksrummet i en form for zoner, frem for afdelinger er virkeliggjort.

Biblioteket der tilgodeser behovet for oplevelse, læring og leg og samtidig præsenterer forskelligartede materialer og måder at lære på, vil opleve rum, som signalerer dette og derigennem følger den nye bibliotekstanke og dermed den nye formidlerrolle til dørs.

Dette må siges at blive opfyldt kraftigst i Hjørring og Vollsmose.

I Hjørring signaleres det tydeligt med ”Den røde tråd” (en fysisk rød tråd, der løber gennem selve rummet.) I Vollsmose signaleres de forskellige funktioner med valget af farver og interiør.

I Ålborg erkender man den fysiske begrænsning, og vælger at fremhæve dele af materialerne, de dele som børn og unge er optaget af på nuværende tidspunkt.

Måske var dette en ide til efterprøvning andre steder? Konceptet med at lade de materialer, der taler mest til brugerne, p.t. dominere, men alligevel give adgang til de øvrige, er tiltalende. Det vidner om et bibliotek, som er i udvikling, og sandsynligvis ser det anderledes ud om nogle år, igen.

Sammenholdt med Svend Aage Christensens artikel¹⁹ om biblioteket i fremtiden, kunne det se ud til, at bibliotekerne også i fremtiden skal være meget opmærksomme på, hvilke signaler der sendes til benytterne. Artiklens forfatter mener i øvrigt, at bibliotekerne i disse digitale tider ikke nødvendigvis skal efterligne f.eks. banker med fladskærme overalt, men måske mere koncentrere sig om færre ting, og disse færre ting kan skifte efter få år.

5. a. Omsætning af stof til praksis - For Dorthe E. Sønnichsen

- På kommende temamøde (d.3.12.08) for 30 skolebibliotekarer i Tønder Kommune kommer jeg med et oplæg omkring indirekte formidling/udstillinger +

19 Svend Aage Christensen (DUPI): ”Verden er en læsesal” Politiken, 30.4.2000

alle skolebibliotekarer medbringer egne udstillinger til inspiration for kolleger.
Kick-off for nyt fokuspunkt!

- I Kommunens kommende kursuskatalog (2009/2010) vil indretning med fokus på MI og læringsstile være på programmet. Fornyet aktualitet, når der tænkes på TV-programmet ”Skolen” og at Århus Kommune netop har afsat 7 mill. kr. til efteruddannelse af pædagogisk personale m.h.p. læringsstile.
- Udbygge samarbejde med folkebiblioteket omkring aktiviteter til også at dreje sig om materialer og konkrete indretnings ideer. Et kommunalt fokuspunkt for skolebibliotekerne er læringsrum, tænkt som udstillinger, samlinger, installationer, der kan deles kommunalt. Her er folkebiblioteket oplagte som medspillere.
- Inddragelse af elevråd når det bl.a. drejer sig om indretning, materialer og aktiviteter på egen skole. Udarbejde en model, der virker på min egen skole og efterfølgende evt. overføre ideen til andre skoler i kommunene.

5. b. Omsætning af stof til praksis - For Lisbet Vincentzen

I relation til min hverdag, ser jeg mange muligheder i forhold til indretning af det biblioteksrum, som jeg færdes i. Selv om det fysiske rum ikke lader sig ændre, er der muligheder for at tænke ind i og ændre de eksisterende rammer, og ofte med få midler.

Jeg vil ikke alene anvende vores skema over MI- mulighederne, men vil også lægge op til at de ændringer, som er mulige, følges op af konkrete aktiviteter for børnene (værestedsaktiviteter, konkurrencelignende aktiviteter m.v.)

Konkret i forhold til min arbejdsplads (et kombibliotek) indser jeg at der burde arrangeres flere tiltag i forhold til den logiske/matematiske intelligens og i forhold til den naturaliske intelligens. En mulighed her kunne være at inddrage de af mine kolleger, som er lærere i disse fag.

Ved konkrete (allerede påtænkte) ændringer af biblioteksrum i Odense kommune vil jeg stille mig til rådighed med mine erfaringer fra denne proces. (Er indkaldt til møde om ændringer af Højby Bibliotek d. 3.12.08)

Samtidig vil jeg videregive en del af min tilegnet viden til mine kolleger gennem udveksling, artikelskrivning m.v..

6. Afsluttende perspektivering. (Lisbet +Dorthe)

Vores problemformulering lød: **Hvordan skabes rum, der stimulerer brugen af dem?**

Vi mener, at vi med de mangesidede intelligenser og læringsstile som redskaber har et godt udgangspunkt for, at skabe rum der indtænker børns forskelligheder.

Vi har i vores projekt haft fokus på den del af den indirekte formidling, der drejer sig om indretning, aktiviteter og materialer. Her er der nødvendigvis ikke kontakt mellem brugeren og bibliotekaren, men det er bibliotekaren, der på forhånd har gjort

sig tanker om hvad der skal formidles, hvordan der skal formidles - og hvordan det vil virke på hvilke børn. Den direkte formidling – den direkte kontakt bygger på ligeværdighed og dialog. Genstand for formidlingen er både kulturarven og den kulturelle mangfoldighed, hvor børn oplever aktivt og kan udfordre sig kreativt.

I Batesons terminologi, står bibliotekerne på tærsklen mellem 3. og 4. niveau, hvor det med Jørgen Gleerups ord, går fra ”at omlære” - typisk udløst af krydspres/dobbeltbinds (nye forventninger og krav) til ”at lære at omlære” - at bryde mønstret, designe en ny vej – eksempelvis en mulig sammentænkning af folke – og skolebiblioteksfunktioneren. Det er nødvendigt at tænke i nye løsninger, nye scener, nye samarbejdsformer og samarbejdspartnere - være innovative, at ville det nye sammen med andre!

”Det er ikke nok for bibliotekerne at være proaktive – at tilpasse sig fremtiden. Vi skal selv skabe den, være innovative.”²⁰

Vi vil slutteligt gerne dvæle lidt ved begrebet serendipitet²¹. Det kan vise sig at netop det begreb er af stor betydning når man diskuterer fysiske bibliotekers fortsatte berettigelse. Serendipitet - at man, når man årvågen går gennem verden, får uventede informationer. Eller i bibliotekssammenhænge - at man falder over spændende materialer og informationer man ikke målrettet ledte efter. Vi oplever serendipitet, når vi snubler over noget interessant, som vi ikke bevidst har ledt efter eller som vi ikke på forhånd ved, at vi har et behov for, - og dermed heller ikke kan lave en forespørgsel om via et søgesystem. Serendipitet er en så integreret del af hverdagens informationsadfærd, at de fleste nok ikke reflekterer over det. For eksempel:

- når vi surfer på nettet
- får et skævt fund i en søgemaskine
- når vi snubler over avisartikler om nye fænomener
- finder noget interessant på den modsatte side af et opslag i et leksikon
- falder over en spændende bog, når vi snuser rundt langs bibliotekets hylder.

Det kan derfor være vigtigt at huske på, at fysiske biblioteker er geniale RUM for at eksponere mangfoldigheden af informationsmaterialer, der kan stimulere nysgerrighed og serendipitet hos brugeren. Her er den indirekte formidling tydeligt med til at stimulere det u-planlagte fund.

Gennem arbejdet med de nedslag vi har foretaget, danner der sig et billede af at bibliotekerne er bevidste om vigtigheden af at formidle indirekte med forskellige virkemidler. Alle de steder vi har undersøgt, har der været forskelligartede udstillinger og præsentationerne af materialer har været varierede. Ikke altid er det lykkedes at tydeliggøre ”Den røde tråd”. Det har været nyttigt for os at foretage feltarbejde, hvor vi har kunnet se objektivt på egen hverdag, da vi ikke har undersøgt egne ”græsange”. Det kan anbefales at der skabes praksis for at man til stadighed foretager refleksioner og holder et spejl op for egen virksomhed.

²⁰ Claus Otto Scharmer

²¹ Lennart Björneborn: ”Hvor er verden dog lille – også på webben” (Bibliotekspressen, 2. nov. 2004)

Litteraturliste:

- ”Biblioteksrummet - inspiration til bygning og indretning”. Hellen Niegaard m.fl. Danmarks Biblioteksforening, 2008.
- ”Folkebiblioteket som forvandringsrum” af Leif Emerek, Casper Hvenegaard Rasmussen og Dorte Skot Hansen (red) Danmarks Biblioteksforening, 2006.
- ”Fremtidens biblioteksbetjening af børn” Biblioteksstyrelsen, 2008
- ”Når børn møder kultur” Børnekulturens netværk, 2008
- ”Byen som scene” af Dorte Skot Hansen. Bibliotekarforbundet, 2007
- ”Folkebiblioteket under forandring – Modernitet, felt og diskurs.” Henrik Jochumsen og Casper Hvenegaard Rasmussen, Danmarks Biblioteksforening, 2006.(s.19-35, s. 185-205)
- ”Gør biblioteket en forskel” Henrik Jochumsen og Casper Hvenegaard Rasmussen, Danmarks Biblioteksforening, 2000.
- ”Mange intelligenser i klasseværelset. Thomas Armstrong, Adlandia, 1998..
- ”De mange intelligenser – i praksis” Svend Erik Schmidt og Susanne Aabrandt, Dafolo, 2002.
- ”At gøre en god skole bedre – om international inspiration i folkeskolen” Dafolo, 2000,
- ”Verden er en læsesal” Svend Aage Christensen, DUPI.
Kronik i ”Politiken” 30.4.2000.
- Fra:” Hvad skaber en lystlæser” af Nina Christensen. En undersøgelse gennemført mellem Gentofte og Center for Børnelitteratur, 2007
- .

Følgende hjemmesider er studeret:

- ”Tornbjerg skole”
- ”Ordrup Skole”
- ”Bosch og Fjord”
- ”Århus bibliotek/kommune”
- ”Hjørring bibliotek”
- ”Livsglaede.dk”

Pensum:

"Folkebiblioteket som forvandringsrum" Leif Emerek, Casper Hvenegaard Rasmussen og Dorte Skot Hansen(red). 2006 (NS=190)

"Fremtidens biblioteksbetjening af børn", Biblioteksstyrelsen – 2008 (NS=82)

"Når børn møder kultur" Børnekulturens Netværk, 2008 (NS=40)

"Byen som scene" Dorte Skot Hansen, 2007 (NS=70)

"Bibliotekarerne: en profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi." Trine Schreiber og Hans Elbeshausen (red), 2006 (NS=210)

"Feltarbejde blandt børn" af Eva Gulløv og Susanne Højlund, 2003.(NS=150)

Fra: Kompendium:

Artikel nr. 1: Kirsten Hastrup: kultur. det fleksible fællesskab. (NS=48)

Artikel nr. 2: Kristian Himmelstrup: Kulturpolitik. (NS=61)

Artikel nr. 3:Flemming Mouritsen: Børnekultur - legekultur. s.9-32 (NS=23)

Artikel nr. 8: Carsten Jessen: Kommunikationsmedier og sociale forandringer. (NS=15)

Artikel nr. 11: Thomas Ziehe: God anderledeshed (NS=10)

Artikel nr. 12: Jørgen Glerup: Vidensformer og fortælling i profession og organisation (NS=20)

Artikel nr. 13: Niels Buur Hansen: Læringsbetegnelsen i diskurspædagogisk perspektiv (NS=24)

Artikel nr. 15: Jørgen Glerup: Leg og læring - ansatser til en didaktik. s. 67-83 (NS=15)

Artikel nr. 16: Niels Kryger:Børn og unge i "pædagogisk projekt" (NS=24)Artikel nr. 15: Jørgen Glerup: Leg og læring - ansatser til en didaktik. s. 67-83 (NS=25)

Artikel nr. 17: Jørgen Glerup og Finn Wiedemann: Læring i forskellige læringsrum. s.225-247 (NS=19)

Artikel nr. 18: Herdis Toft: IT-integration i lege- og skolekultur. (NS=20)

Artikel nr. 20: Dorte Skot Hansen: Folkebiblioteket i civilsamfundet - civilsamfundet i folkebiblioteket, s.45-62 (NS=17)

Artikel nr. 21: Hans Elbeshausen: Folkebiblioteket og den åbne læring. s.29-41 (NS=11)

Artikel nr. 22: Marianne Andersson og Dorte Skot Hansen: Det lokale bibliotek. s.17-19 (NS=2)

I alt 1032 NS

Bilag 1: Lovgrundlag for skole – og folkebiblioteker.

For skolebiblioteker gælder følgende:

Skolelov af 1993, §19 stk.2

”Ved hver selvstændig skole oprettes et skolebibliotek som et pædagogisk servicecenter.

Skolebiblioteket er en del af skolens virksomhed og samarbejder med folkebiblioteket.

Skolebiblioteket stiller undervisningsmidler til rådighed for skolens undervisning, herunder også bøger til elevernes fritidslæsning og yder vejledning i brugen heraf.”

For folkebiblioteker gælder følgende:

Biblioteksloven (Lov om biblioteksvirksomhed, 2000)

”Folkebibliotekerne har til formål, at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lydbøger og andre egnede materialer til rådighed såsom musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer, herunder internet og multimedier.”

Intelligenser	”Børne-ord”	Materialer	Aktiviteter	Indretning
Sproglig intelligens	Sprog-klog	Skønlitteratur, rim og remser, tidsskrifter, aviser, computerspil, Scrabble-spil	Forfatterbesøg, boganmeldelser, læseklub	Tekster, citater, skiltning, inddeling af skønlitteraturen
Logisk-matematisk intelligens	Tal-klog	Opgavebøger, gåder, strategispil, spil, (skak, kort, terninger), hovedbrud (sudoku, krydsord), mandalaer, korttricks	Bordrollespil, spilturneringer, besøg af en tryllekunstner	Oversigter, skemaer, mønstre (udsmykning, gulvbelægning), ure med forsk. tidszoner, DK5-inddeling af faglitteraturen
Rumlig intelligens	Billed-klog	”Brug øjnene-bøger”, puslespil, topografiske kort, tegneserier, 3D-bøger, film	Udstillinger, filmforevisninger, tegneværksteder (tegneserier, manga..), it-billedbehandling	Brug af farver, teaterscene, billedværksted, kunst udstillinger
Krops-kinæstetisk intelligens	Krops-klog	Bøger om sport og lege, dukketeater, vippebræt, Twister-spil, Nintendo Wii, udklædningstøj	Live rollespil, bordfodbold, gamle lege, lave fastelavnsfest	Klatrevæg, gyng, hinkerude, sækkestole, puderum, hængekøje
Musikalsk intelligens	Musik-klog	Cd'er, lyd-bøger, sangbøger, PS2/3-spil (Guitar Hero, Sing Star), div. musikafspiller/op-tager	Koncerter, kursus i musikdownload, karaoke konkurrence, ”lav selv-instrumenter”	Baggrundsmusik, musikværksted, ”koncertrum”, god akustik
Interpersonel intelligens	Andre-klog	Chik-litt, gåde-bøger, spil, netværks-computerspil	Rollespil, amatør teater, debat, samarbejde med hjælpe-organisationer	Grupperum, it med lan-forbindelser, cafémiljø (sofa, sækkestole, huler)
Intrapersonel intelligens	Jeg-klog	Skønlitteratur, bøger om selvudvikling, filosofi, religion,	Besøg af astrolog, forfatter, filosof, drømmetyder, introduktion til at blogge,	Studierum, læsetelt, øreklapstol, it-arbejdspladser m. rumadskillelse
Naturalisk intelligens	Natur-klog	Bøger om dyr og naturvidenskab, myrebo, sommerfugle-udklækning, udstoppede dyr, div. samlinger	Kemi-show, besøg af naturvejleder, dyrepasser, konservator	Vejrstation, levende dyr, store planter/træer, sælskind i ramme, akvarium

Bilag 3: Fototekst til feltarbejde.

D. 13.11.2008

Den næste times tid vil der blive fotograferet på biblioteket.

Det optagne vil udelukkende blive anvendt I forbindelse med et studie (masteruddannelse under SDU).

Efter endt studie vil billederne blive destrueret.

Såfremt du/I ikke ønsker at blive fotograferet, så sig til, og vi vil naturligvis efterkomme dit/jeres ønske.

Dorthe Egelund Sønnichsen og
Lisbet Vincentzen

Bilag 4: Udstilling Fredericia Bibliotek.



Sangens år

sangbøger
karaoke cd'er
lanterne ?
bogmærker

Ideer:

- karaoke anlæg med mikrofoner eller "Sing star" på playstation
- cd-afspiller med div. musik
- nodepapir, nodehæfter, nodestativ - udstilling
- musikinstrumenter (trommer, guitar, klokkespil, keyboard...)
- Nintendo Wii med "Guitar Hero"
- skrammel-ting til selv at lave instrumenter med (paprør, plast æsker, plastikkrus, paptallerkener, ærter, ris, perler, spisepinde, blomstepinde...)
- kombinere sange + artefakter ("Der er lys i lygten, lille mor", "Se den lille kattekilling", "Mariehønen Evigglad", "Solen er så rød, mor"...) - evt. som konkurrence á la "Hit med sangen"

Bilag 5: Udstilling Visby Skole 1



Opstilling med fokus på dato, måned, årstid.

Bog med "årets gang"

Let læseligt skilt med månedens navn

Kalender med alle elevers fødselsdage indskrevet

Ideer:

- kombineret med elevintra/infokiosk + dagens aktiviteter for elever
- bibliotekssystemmet kan sættes til, at der er flag m.m. på skærmen, på ens fødselsdag
- lydkulisser (blæsevejr, fuglesang, klukkende vand...)
- artefakter (udstoppede fugle, blomster, grene, årstidens frugter...)
- afrivningskalender evt. lavet af klasserne selv, eller den med Anders Morgentahler
- oversigt med åretshjul (måneder + årstider)

Bilag 6: Visby Skole 2



Eventyr

- kasse med eventyr billedbøger
- div. eventyrfigurer på siden af kassen

Ideer:

- (H.C. Andersen) kuffert med udklædningstøj + ting (krone, ”sølv-stager”, ”sølv-service”, kæphest, pyntepude m. kvaster, lille paraply, kurv, stof-blomster, heksenæse, klovnæse...)
- eventyr-telt eller scene forhæng
- ”tronstol” / fortællestol
- væghængt fladskærm med eventyrfilm, evt. bag et lille teaterforhæng
- udlån af eventyr film
- eventyrbøger til oplæsning i umiddelbar forbindelse
- ”høreboffer” med eventyrhistorier, evt. som bog + cd

Bilag 7: Visby Skole 3



”Lær at tegne”

- bøger om hvordan men selv kan lære at tegne
- forskellige slags elevtegninger

Ideer:

- invitere til en tegnekonkurrence, tegneeftermiddag (kursus)
- have fokus på de enkelte tegnelementer (ansigtsudtryk, talebobler, lydord, tegnestil (manga) – evt. skiftende fokus i samme udstilling
- computer med linksliste til netsider omkring tegning (www.seriejournalen.dk. eller www.animeshrine.com)
- udstille diverse tegnegrej (croquis dukke, penne, blæk, kul...)
- ligge tegnegrej til disposition – og opfordre til at der tegnes i rummet. Evt. fortrykte billeder til farvelægning, opdelte ark til tegneserier
- tegne forstørrelser / formidskninger (forholdstegning, evt. på ternet papir)
- stille en rulle papir frem, så der kan skabes en samlet billedfortælling (á la Baeuxtapetet) over f.eks. december, fra vugge til grav, historisk tidslinie
- arbejde med div. tegneprogrammer på computeren
- lave forskellige opstillinger (”stileben”), som eleverne tegner

Bilag 8: Vollsmose Bibliotek 1- Sund mad



**Udstillingen er placeret et centralt sted på biblioteket.
Kunne være mere iøjefaldende, hvis udstillingen var forsynet med ting i relation til emnet, f.eks. køkkenredskaber og sunde madvarer.**

Bilag 9: Udstilling Dalum Bibliotek - Indgangsområde til et af rummene.



**Her er forsøgt at præsentere materialer på iøjefaldende måde.
Virker en smule uoverskueligt.**

Bilag 10: Godkendt pensumliste.

Pensum liste og problemformulering er hermed godkendt for Dorthe Sønnichsen og for Lisbet Vincentzen.

Vedlægges opgaven ved aflevering

Med venlig hilsen

Herdis Toft

Lektor, Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier

Tlf. 6550 1476
Fax 6550 1313
Email herdistoft@ifpr.sdu.dk
Adr. Engstien 1, 6000 Kolding

Engstien 1 · 6000 Kolding · Tlf. 6550 1000 · www.sdu.dk

Fra: Lisbet Vincentzen

Sendt: 24. november 2008 13:48

Til: Herdis Toft

Emne: pensumliste fra Dorthe Sønnichsen og Lisbet Vincentzen

Master i bønre- og ungdomskultur, æstetiske lærerprocesser og multimedier.

”Kulturformidling, æstetikfaglig teori og praksis. Toning i formidling og formidlerroller”

REBUS – Fælles uddannelse for folke- og skolebibliotekarere.

Projekt lavet af: **Lisbet Vincentzen (19291) og Dorthe Egelund Sønnichsen (91930)**

Problemformulering: Hvordan skabes rum, der stimulerer brugen af det?

Pensum:

”Folkebiblioteket som forvandlingsrum” Leif Emerek, Casper Hvenegaard Rasmussen og Dorte Skot Hansen(red). 2006 (NS=190)

”Fremtidens biblioteksbetjening af børn”, Biblioteksstyrelsen – 2008 (NS=82)

”Når børn møder kultur” Børnekulturens Netværk, 2008 (NS=40)

"Byen som scene" Dorte Skot Hansen, 2007 (NS=70)

"Bibliotekarere: en profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi." Trine Schreiber og Hans Elbeshausen (red), 2006 (NS=210)

"Feltarbejde blandt børn" af Eva Gulløv og Susanne Højlund, 2003.(NS=150)

Fra: Kompendium:

- Artikel nr. 1: Kirsten Hastrup: kultur. det fleksible fællesskab. (NS=48)
- Artikel nr. 2: Kristian Himmelstrup: Kulturpolitik. (NS=61)
- Artikel nr. 3:Flemming Mouritsen: Børnekultur - legekultur. s.9-32 (NS=23)
- Artikel nr. 8: Carsten Jessen: Kommunikationsmedier og sociale forandringer. (NS=15)
- Artikel nr. 11: Thomas Ziehe: God anderledeshed (NS=10)
- Artikel nr. 12: Jørgen Gleerup: Vidensformer og fortælling i profession og organisation (NS=20)
- Artikel nr. 13: Niels Buur Hansen: Læringsbetegnelsen i diskurspædagogisk perspektiv (NS=24)
- Artikel nr. 15: Jørgen Gleerup: Leg og læring - ansatser til en didaktik. s. 67-83 (NS=15)
- Artikel nr. 16: Niels Kryger:Børn og unge i "pædagogisk projekt" (NS=24)Artikel nr. 15: Jørgen Gleerup: Leg og læring - ansatser til en didaktik. s. 67-83 (NS=25)
- Artikel nr. 17: Jørgen Gleerup og Finn Wiedemann: Læring i forskellige læringsrum. s.225-247 (NS=19)
- Artikel nr. 18: Herdis Toft: IT-integration i lege- og skolekultur. (NS=20)
- Artikel nr. 20: Dorte Skot Hansen: Folkebiblioteket i civilsamfundet - civilsamfundet i folkebiblioteket, s.45-62 (NS=17)
- Artikel nr. 21: Hans Elbeshausen: Folkebiblioteket og den åbne læring. s.29-41 (NS=11)
- Artikel nr. 22: Marianne Andersson og Dorte Skot Hansen: Det lokale bibliotek. s.17-19 (NS=2)

Sider i alt: 1032 NS